SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 155/2010-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. apríla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť A. H. a D. H., obaja bytom B., zastúpených advokátkou JUDr. E. B., B., vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 v spojení s čl. 19 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 165/06 a jeho rozsudkom zo 16. júla 2008 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 250/08 a jeho rozsudkom z 5. novembra 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. H. a D. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. februára 2010 doručená sťažnosť A. H. a D. H., obaja bytom Br. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. E. B., B., vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 v spojení s čl. 19 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 165/06 a jeho rozsudkom zo 16. júla 2008 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 250/08 a jeho rozsudkom z 5. novembra 2009.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uvádzajú:

„Sťažovatelia v 1. a 2. rade podali na Okresný súd Bratislava IV. žalobu o uloženie povinnosti uzatvoriť zmluvu o prevode vlastníctva bytu zo dňa 17.05.2006, ktorým sa domáhali aby porušovateľ v 1. rade zaviazal odporcu Hlavné mesto SR previesť byt B., ktorý nepretržite ako nájomcovi užívajú od roku 1993. Táto možnosť t.j. právo na odpredaj nájomných bytov bola daná všetkým nájomcom v zmysle § 29a ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. Na základe žiadosti vznikla prenajímateľovi - odporcovi povinnosť v 2 ročnej lehote odo dňa, keď nájomca požiada o prevod vlastníctva, uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytu, byt odpredať za cenu vypočítanú podľa predpisov. V prípade ak zmluva nebola uzavretá v zákonom stanovenej lehote v zmysle § 29b ods. 3 cit. zákona nájomca, ktorý o prevod požiadal má právo v zmysle § 29 ods. 2 cit. zákona domáhať sa, aby súd uložil splnenie si tejto povinnosti, pričom toto právo na prevod bytu nezaniká.

Sťažovatelia ako riadny nájomcovia požiadali o odkúpenie bytu ešte v roku 1998, a to i na základe výpočtového listu a platobných podmienok , ktoré im predložil sám odporca a ktoré boli i podkladom na odpredaj ďalších bytom v predmetnom bytovom dome. V predmetnom výpočtovom liste sú obaja sťažovatelia označení ako nadobúdatelia, pričom je v ňom i uvedená kúpna cena bytu. Žiadosť o odkúpenie bytu bola zaevidovaná pod ev. č. VK 1778/98. Dvojročná lehota na odpredaj bytu odporcovi uplynula v roku 2000, čím vznikol: sťažovateľom nárok domáhať sa, aby súd nariadil splnenie povinnosti odpredať predmetný byt. Sťažovatelia opakovane listami zo dňa 13.12.2001, listom zo dňa 21.05.2002 sa dopytovali v akom stave je odpredaj predmetného bytu.

Odporca vybavil žiadosť až po 4 rokoch listom zo dňa 04.06.2002 s tým, že prevod bytu neuskutoční, nakoľko doba, na ktorú bol nájom dohodnutý pominula, pričom vôbec neskúmal, že navrhovatelia sú nepretržite nájomcami predmetného bytu.

S tvrdením odporcu sa stotožnil i porušovateľ v 1. rade, keď konštatoval, že sťažovateľom trval nájom do 14.02.2002 (str. 4 rozsudku sp. zn. 11 C 165/06-146) pričom je nepochybné i tá skutočnosť, že v roku 1998, kedy požiadali o odpredaj bytu boli sťažovatelia nájomcami, ako je aj nepochybné, že nájomcami boli i v čase, kedy odporcovi uplynula lehota na odpredaj a to v roku 2000.

... Porušovateľ v 1. rade zamietol návrh sťažovateľov v plnom rozsahu s odôvodnením, že zámerom zákonodarcu nebolo odpredávať byty podľa záh. č. 182/93 Z. z., ak sa jedná o nájom bytu na dobu určitú, preto i podaná žiadosť navrhovateľa o odpredaj bytu v tomto období nezakladala povinnosť odporcu ako prenajímateľa byt odpredať, (str. 4-5 rozsudku sp. zn. 11 C 165/06-146).

Porušovateľ v 1. rade oprel svoje rozhodnutie o údajný zámer zákonodarcu, ktorý nielenže nevyplýva zo zákonných ustanovení, nakoľko v § 29 ods. 2 zákona č. 182/1993 Z. z. Zákonodarca jasne ustanovil povinnosť uzatvoriť zmluvu o prevode vlastníctva bytu s nájomcom bytu, pričom v žiadnom ustanovení ani dôvodovej správe nie je uvedené či má ísť o nájomníka, ktorý má uzatvorenú nájomnú zmluvu na dobu určitú resp. na dobu neurčitú.

Je potrebné konštatovať, že sťažovatelia obývajú nepretržite takmer 16 rokov predmetný byt a to od roku 1993, kedy bola so sťažovateľom v 1. rade riadne uzatvorená nájomná zmluva zo dňa 14.01.1993. Sťažovatelia riadne uhrádzajú odporcovi nájomné ako aj úhrady za plnenie spojené s užívaním bytu a odporca tieto platby prijímal a naďalej i prijíma a správa sa ako prenajímateľ, čoho dôkazom je aj vyúčtovanie nákladov za poskytovanie služby spojené s užívaním bytu zo dňa 28.09.2006 za rok 2005, kde je sťažovateľ označený ako nájomca. Rovnako odporca zaslal vyúčtovanie nákladov spojených s užívaním bytu zo dňa 05.06.2006 za rok 2008, kde majú sťažovatelia dokonca preplatok vo výške 226,15 €. V neposlednom rade ešte listom zo dňa 07.01.2010 odporca označuje sťažovateľov ako nájomca. Ešte aj po doručení žiadosti o odpredaj bytu odporca listom zo dňa 24.01.2002 zaslal zmenu nájomného a služieb za užívanie bytu od 01.01.2002.

Porušovateľ v 1. ako aj v 2. rade vôbec neprihliadli na skutočnosti ako aj dôkazy, ktoré sťažovatelia v priebehu konania predložili a opreli sa výlučne o konštatovanie odporcu, že sťažovatelia od 14.01.2002 užívajú byt protiprávne. Sám odporca ešte listom zo dňa 12.03.2001, ktorý bol predložený na pojednávaní dňa 23.05.2007 oznámil sťažovateľovi zmenu nájomného a služieb za užívanie bytu od 01.03.2001 a listom zo dňa 29.10.2002 t.j.

po tom čo údajne mali sťažovatelia obývať predmetný byt protiprávne požiadal sťažovateľov, aby uhradili nedoplatok za užívanie bytu za mesiac január 2002 a september 2002, ktoré sťažovateľ poukázal ešte na starý účet.

Dôkaz: list zo dňa 29.10.2002

Sťažovatelia sú a boli nájomcami bytu od roku 1993 nepretržite, až do súčasnosti, o čom svedčí aj tá skutočnosť, že nielen sťažovateľ plní všetky povinnosti, ktoré mu z nájmu bytu vyplývajú, ale i sám odporca sa celých 16 rokov správa ako prenajímateľ, pričom nevyužil žiadne zo zákonných ustanovení, aby nájomný vzťah ukončil, a to nielen pred podaním žiadosti o odkúpenie bytu, ale ani v priebehu súdneho konania a ani v súčasnosti, kedy sťažovatelia naďalej predmetný byt obývajú a odporca prijíma nájomné. Na skončenie nájomného vzťahu medzi sťažovateľmi a odporcom nie sú dané ani zákonné podmienky, nakoľko nieje naplnený žiadny z výpovedných dôvodov, ktoré Občiansky zákonník taxatívne uvádza.

Ak porušovatelia konštatovali, že nájom na základe nájomnej zmluvy zo dňa 14.01.1993 sa predlžoval len do 14.01.2002, kedy sa mal údajne skončiť, mal vyrieši predbežnou otázkou či správame odporcu a sťažovateľa vykazuje znaky nájomného vzťahu alebo nie. Len konštatáciou , že od uvedeného obdobia (má sa na mysli od 14.01.2002) užívajú sťažovatelia byt bez právneho dôvodu (str. 4 rozsudku 11 C165/06-146) postavil sťažovateľov do stavu právnej neistoty, že napriek tomu, že pred rokom 2002 ako aj po roku 2002 až dodnes si riadne plnia svoje povinnosti nájomcu, môžu byť kedykoľvek deložovaný a postavil ich tak na úroveň neplatičov resp. osôb ktoré úmyselne užívajú byt neoprávnene.

... Takýmto postupom a rozhodnutím porušovateľov v 1. a 2. rade sa cítia sťažovatelia osobne dotknutí a považujú ho za zásah do ich základných práv a slobôd v zmysle čl. 19 ods. 1 Ústavy SR,, keď každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

... Z rozhodnutí porušovateľov v 1. a 2. rade, ktorý nerešpektujú nájomný vzťah medzi sťažovateľmi a odporcom, ktorý spĺňa všetky zákonné náležitosti je popretím ako sme už vyššie uviedli základných princípov občianskeho zákonníka, ktorý výslovne neustanovuje písomnú formu, a preto právne závery porušovateľov sú vzhľadom na skutkový stav zjavne neodôvodnené a ústavného hľadiska neospravedlniteľné, nakoľko podkopávajú i základné princípy právneho a demokratického štátu, kde súdy majú konať a rozhodovať v súlade s

ústavnou, zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi, čím došlo i k porušeniu čl. 1 ods. 1 Ústavy SR ako aj čl. 144 ods. 1 Ústavy SR, v zmysle ktorého sú sudcovia sú pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom. Rozhodnutia porušovateľov od základu popreli inštitút nájomnej zmluvy, a tým aj princípy právne štátu a neposkytli zákonom požadovanú ochranu nájomného vzťahu medzi sťažovateľmi a odporcom, čím došlo k odňatiu práva sťažovateľov na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a procesným postupom a vyjadreniami bola popretá i rovnosť účastníkov konania.

Porušovateľ mal v prvom rade skúmať podmienky konania t.j. aj aktívnu a pasívnu legitimáciu účastníkov konania hneď po začatí konania a nie viac ako rok ponechať účastníkov konania, aby upravili náležitosti zmluvy a následne, keď dôjde už k jej konečnému zneniu, návrh zamietne pre nedostatok aktívnej legitimácie.

Rovnako konaním porušovateľa v 1. rade, ktorý viac ako 2 roky vo veci konal so sťažovateľmi ako účastníkmi konania a následne vyhlásil, že nie sú aktívne legitimovaní, pričom na uvedenú skutočnosť bol v začiatku konania upozornený odporcom došlo i k prieťahom v konaní, nakoľko ponechával dva roky sťažovateľov v tom, že sú oprávnení na podanie návrhu, pričom aj z priebehu konania a z rokovaní o náležitostiach zmluvy bolo zrejmé, že i odporca spolupracoval na jej uzatvorení a po dvoch rokoch im súd v odôvodnení uvedie, že nie sú aktívne legitimovaní na podanie návrhu.

... Ak mal porušovateľ v 1. Rade zato, že je tu tak závažný nedostatok podmienky konania t.j. nedostatok aktívnej legitimácie sťažovateľov mal konanie ex offo zastaviť.

Rovnako pochybil i porušovateľ v 2. rade, keď napadnutý rozsudok porušovateľa v 1. rade potvrdil s odôvodnením, že sa stotožňuje s rozhodnutím súdu prvého stupňa, nakoľko ten správne dospel k záveru, že sťažovatelia nie sú aktívne legitimovaní k podaniu návrhu na nahradenie prejavu vôle.

Ak sa odvolací súd - porušovateľ v 2. rade stotožnil s rozhodnutím súdu prvého stupňa - porušovateľa v 1. rade v tej časti rozhodnutia ako uvádza na str. 5 rozsudku 9 Co 250/08-166, že sťažovatelia nie sú v konaní aktívne legitimovaní mal v zmysle § 221 ods. 1 písm. b) O.s.p. rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušiť a konanie zastaviť v zmysle § 103 a 104 O.s.p., nakoľko ak účastník nemá spôsobilosť byť účastníkom konania t.j. nie je aktívne legitimovaný ide o neodstrániteľnú podmienku konania a Občiansky súdny poriadok

presne stanovuje procesný postup ako má súd rozhodnúť. Porušovateľ v 2. rade neodstránil pochybenie porušovateľa v 1. rade a tak došlo k závažnému procesnému pochybeniu a zásahu i do práv sťažovateľov.

Tak závažné procesné pochybenie porušovateľov v 1. ako aj porušovateľa v 2. rade, ktorý neodstránil procesné pochybenie porušovateľa v 1. rade má závažné negatívne dôsledky i na samotných sťažovateľov, nakoľko tým, že porušovatelia návrh zamietli vytvorili tak prekážku res iudicata a tak odňali sťažovateľom právo domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde, čím došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.“

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Práva sťažovateľov A. H. a D. H., obaja bytom B. v konaní a rozhodnutiami porušovateľa v 1. rade Okresného súdu Bratislava IV. sp. zn. 11 C 165/06-146 zo dňa 16.07.2008 a porušovateľa v 2. rade Krajského súdu Bratislava sp. zn. 9 Co 250/08-166 zo dňa 05.11.2009

- domáhať sa svojho práva, verejne prerokovať vec bez zbytočných prieťahov, podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

- právo zákonom ustanoveným postupom

- právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy SR

boli porušené.

2. Konaním a rozhodnutiami porušovateľa v 1. rade Okresného súdu Bratislava IV. sp. zn. 11 C 165/06-146 zo dňa 16.07.2008 a porušovateľa v 2. rade Krajského súdu Bratislava sp. zn. 9 Co 250/08-166 zo dňa 05.11.2009 došlo k porušeniu princípov právneho a demokratického štátu v zmysle čl. 1. ods. 1 Ústavy SR čl. 144 ods. 1 Ústavy SR, v zmysle ktorého sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

3 . Ústavný súd SR rozhodnutie Okresného súdu Bratislava IV. sp. zn. 11 C 165/06-146 zo dňa 16.07.2008 a rozhodnutie Krajského súdu Bratislava sp. zn. 9 Co 250/08-166 zo dňa 05.11.2009 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Bratislava IV., aby v nej znovu konal a rozhodol.

4. Sťažovateľom A. H. a D. H., obaja bytom B. patrí finančné zadosťučinenie vo výške 10.000 €, ktorú sú povinní porušovatelia v 1. a 2. rade vyplatiť sťažovateľke spoločne a nerozdielne do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia

5. Súčasne porušovatelia v 1. a 2. rade sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť sťažovateľom trovy konania vo výške 944,46 € (1 úkon právnej pomoci podľa § 11 ods. 2 vyhl. č. 655/2004 Z.z. činí sumu 120,23 € a 1 úkon právnej pomoci zo sumy 10.000,- € podľa § 10 ods. 1 vyhl. č. 655/2004 Z.z. činí sumu 270,54 € - 2 úkony á 390,77 € - príprava a prevzatie, podanie sťažnosti, 19% DPH v sume 148,50 € + 2 x režijný paušál á 7,21 €) k rukám advokátky JUDr. E.B. a to do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia."

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde") na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnosti, danej povinnosti a na ochranu mena.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže zákonom ustanoveným postupom domáhať svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo na to, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, IV. ÚS 71/05).

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 165/06 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 250/08

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 37/02, III. ÚS 109/03) účelom poskytnutia ochrany základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je jej poskytnutie v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade okresným súdom)

ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Zo sťažnosti vyplynulo, že v čase jej doručenia ústavnému súdu (23. februára 2010) bolo konanie už právoplatne skončené, a to potvrdením napadnutého rozsudku okresného súdu č. k. 11 C 165/06-146 zo 16. júla 2008 rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 250/08-166 z 5. novembra 2009 (právoplatné 22. decembra 2009). Znamená to, že právna neistota sťažovateľov bola v čase doručenia sťažnosti už odstránená, a preto ústavný súd odmietol túto časť sťažnosti sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 165/06 a jeho rozsudkom zo 16. júla 2008 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 250/08 a jeho rozsudkom z 5. novembra 2009

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom len vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Špecifickosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy teda spočíva okrem iného aj v tom, že k jej podaniu môže zásadne dôjsť až subsidiárne. Zmysel a účel zásady subsidiarity vyplýva aj z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

a) Pokiaľ sťažovatelia napadajú postup okresného súdu ako súdu prvého stupňa, ktorý rozsudkom č. k. 11 C 165/06-146 zo 16. júla 2008 zamietol ich žalobu, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy (premietaný aj do § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde), z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnutý postup a rozsudok okresného súdu, keďže ich preskúmal na základe odvolania sťažovateľov krajský súd, ktorý rozsudkom č. k. 9 Co 250/08-166 z 5. novembra 2009 napadnutý rozsudok prvostupňového súdu č. k. 11 C 165/06-146 zo 16. júla 2008 v celom rozsahu potvrdil.

Preto v súvislosti s namietaným porušením označených práv je z ústavného hľadiska pre ústavný súd podstatné a určujúce len preskúmanie postupu a rozsudok krajského súdu (obdobne napr. m. m. III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. US 133/05). Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu okresného súdu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

b) Z obsahu sťažnosti sťažovateľov vyplýva, že jej podstatou je ich nesúhlas s právnym názorom krajského súdu uvedeným v napadnutom rozsudku. Ústavný súd sa preto sústredil na posúdenie rozsudku krajského súdu z hľadiska jeho ústavnej udržateľnosti a akceptovateľnosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovatelia podali proti rozsudku okresného súdu č. k. 11 C 165/06-146 zo 16. júla 2008 odvolanie. Okresný súd návrh na nahradenie chýbajúceho prejavu vôle odporcu ako

predávajúceho na zmluve o prevode vlastníctva bytu a zriadení záložného práva v prospech kupujúcich (sťažovateľov) do ich bezpodielového spoluvlastníctva zamietol.

V odvolaní proti rozsudku okresného súdu sťažovatelia:

- namietajú, že prvostupňový súd zamietol ich návrh s poukazom na všeobecnú úpravu § 578 Občianskeho zákonníka, pretože nájomná zmluva a nájom všeobecne má osobitnú úpravu v Občianskom zákonníku a špeciálne ustanovenia majú nesporne prednosť pred všeobecnými;
- tvrdia, že bez ohľadu na to, či byt bol pridelený ako služobný alebo nie, skončením služobného pomeru nájomný vzťah nevznikol, lebo ho naďalej užívali a platili odporcovi poplatky spojené s užívaním bytu;
- tvrdia, že prvostupňový súd nesprávne postupoval a dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď dospel k záveru, že užívajú byt od roku 1996 bez právneho dôvodu, pretože nájom skončil dňom rozviazania služobného pomeru; pritom uvádzajú, že:

„Podľa Občianskeho zákonníka v čase skončenia služobného pomeru navrhovateľa na MV SR, t. j. v roku 1995 a 1996 (až do 1. 9. 2001) existovala zákonná úprava v ustanovenia § 676 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Odporca po tom, čo navrhovateľ 1) ako nájomca skončil služobný pomer na MV SR, nepodal návrh na vypratanie doteraz, pričom najneskôr v roku 1998 o tejto skutočnosti odporca vedel. Pretože návrh na vypratanie odporca nikdy nepodal, podľa zákona sa nájomná zmluva predlžovala vždy o rok a podľa zákona č. 182/1993 Z. z. každému nájomcovi bytu bola daná možnosť požiadať o odkúpenie bytu a to bez ohľadu na to, či nájom bol dohodnutý na dobu určitú alebo neurčitú. Prvostupňový súd nesprávne postupoval a dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď dospel k záveru, že oni užívajú byt od roku 1996 bez právneho dôvodu, pretože nájom skončil dňom rozviazania služobného pomeru, keď sa im v krajnom prípade nájom riadne predlžoval v zmysle ust. § 676 ods. 2 Občianskeho zákonníka“;

- uvádzajú, že prvostupňový súd nesprávne právne posúdil vec, keď dospel k záveru, že skončením služobného pomeru zanikol nájom bytu z dôvodu, pretože tak v zmluve o nájme nebolo dohodnuté. V zmluve, v časti zánik nájmu, bolo dohodnuté, že platia všeobecné ustanovenia § 710 – § 711 Občianskeho zákonníka. Táto úprava bola daná zrejme z toho dôvodu, že odporca si bol vedomý toho, že vzťah z užívania bytu nie je súčasťou

pracovnoprávneho pomeru, resp. služobného pomeru, zánikom ktorého by dochádzalo automaticky aj k zániku práv užívať byt. Preto bolo pre zánik nájmu potrebné žiadať podľa § 711 až do roku 2009 privolenie súdu, čo včas odporca nevyužil. Prvostupňový súd tieto skutočnosti nezobral do úvahy, a tak dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a k záveru, že skončením služobného pomeru zanikol nájomný vzťah;

- tvrdia, že prvostupňový súd nesprávne posúdil vec po právnej stránke, keď dospel k záveru, že užívajú byt bez právneho dôvodu. Pochybenie spočíva v tom, že podľa platných predpisov do roku 2001 nájom nemohol skončiť súčasne so skončením služobného pomeru, lebo sa tak strany nedohodli a aj zákonná právna úprava v § 711 ods. 1 písm. b) Občianskeho zákonníka tomu nezodpovedá; odporca nikdy nevypovedal nájom ani nepožiadal privolenie súdu k výpovedi nájmu, a preto súd pochybil, keď ich návrh zamietol;

- uvádzajú, že prvostupňový súd pochybil, keď dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, hlavne, že dospel k nesprávnemu právnemu záveru, že nájom bol dohodnutý na dobu určitú, už aj z toho dôvodu, že byt prideľoval navrhovateľovi odporca, a nie zamestnávateľ. Pochybenie prvostupňového súdu spočíva aj v tom, že odporca bol povinný uzatvoriť zmluvu o prevode vlastníctva bytu najneskôr do 1. júna 2000 a v tomto čase nesporne boli nájomcami bytu a plnili všetky zákonné náležitosti. Ustanovenie novelizovaného Občianskeho zákonníka účinného od 1. septembra 2001 nemôže v danom prípade použiť, pretože táto nová úprava je neskoršieho dátumu ako zo zákona vyplývajúca povinnosť pre odporcu uzatvoriť s nimi zmluvu, ktorej nahradenie prejavu vôle odporcu sa takto domáhajú.

Odvolací súd sa s námietkami uvedenými v odvolaní vyrovnal takto:

„Po oboznámení sa s obsahom spisu má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa vzhľadom na vykonané dokazovanie riadne zistil skutkový stav veci v zmysle § 153 ods. 1 O.s.p.. Prvostupňový súd vec správne právne posúdil, keď dospel k záveru, že v danom prípade sa nejednalo o nájom k služobnému bytu, tento nájom bol uzavretý na dobu určitú a s poukazom na vyššie citované ustanovenia § 676 a 710 Občianskeho zákonníka skončil ku dňu 14.1.2002. Rovnako potom prvostupňový súd potom správne dospel k záveru, že v zmysle ustanovení § 29a ods. 1, § 29b ods. 1 zákona č. . 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, navrhovatelia, ktorým nájom bytu skončil, nie sú aktívne

legitimovaní k podaniu návrhu na nahradenie prejavu vôle. Svoje rozhodnutie súd prvého stupňa patričným spôsobom odôvodnil (§ 157 ods. 2, 3 Os.p.) a odvolací súd sa v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. v plnom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Navrhovatelia v rámci odvolacieho konania neuviedli žiadne nové skutočnosti a dôkazy v zmysle § 205a O.s.p., s ktorými by sa prvostupňový súd riadne nevysporiadal. Prvostupňový súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol dostatočné dôvody, na základe ktorých mal za to, že predmetný byt nebol bytom služobným a preto námietka navrhovateľov spočívajúca v tom, že ukončením služobného pomeru navrhovateľa 1./ sa stali riadnymi nájomcami bytu, keďže prenajímateľ do 3 mesiacov nájom nevypovedal je právne irelevantná. Rovnako právne irelevantná je aj ich námietka, že odporca bol povinný uzatvoriť zmluvu o prevode vlastníctva bytu najneskôr do 1.6.2000 a v tomto čase nesporne boli nájomcami bytu a plnili všetky zákonné náležitosti. K tejto námietke odvolací súd dodáva, že pre rozsudok je v zmysle § 154 ods. 1 O.s.p. rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. V čase vyhlásenia rozsudku navrhovatelia nájomcami bytu neboli, keďže došlo k ukončeniu ich nájomného vzťahu v zmysle vyššie uvedených skutočností v zmysle § 710 ods. 2 Občianskeho zákonníka uplynutím času.

Odvolací súd vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.“

Okresný súd, vychádzajúc z vtedy aktuálnej príslušnej právnej úpravy, odôvodnil svoje rozhodnutie – rozsudok č. k. 11 C 165/06-146 zo 16. júla 2006 takto:

„V prejednávanej veci bolo teda preukázané, že nájomná zmluva medzi odporcom ako prenajímateľom a navrhovateľom 1 ako nájomcom bola uzavretá na dobu určitú, Skončením služobného pomeru navrhovateľa 1 na MV SR sa preto skončil nájomný vzťah k uvedenému bytu. Z tohto dôvodu nebolo potrebné zo strany prenajímateľa bytu - odporcu ku skončeniu nájmu dávať navrhovateľovi 1 výpoveď z nájmu. Podľa názoru súdu sa nejednalo ani o nájom ku služobnému bytu, i keď v čase trvania nájomného vzťahu bol navrhovateľ 1 v služobnom pomere na MV SR nakoľko byt nebol ziskaný MV podľa dovtedajších predpisov zo štátnej bytovej "výstavby, ale sa jednalo o nájom obecného bytu. Na rozhodnutí starostu o určení nájomcu je uvedené, že súhlas obdržia: navrhovateľ, primátor HMSR Bratislavy a MU Bratislava - Petržalka, bytové oddelenie. Z uvedeného

nevyplýva dispozičné oprávnenie MV SR k uvedenému bytu. Po skončení nájmu prenajímateľ nepodal v lehote do 30 dní návrh na vypratanie bytu a preto sa nájomný vzťah medzi navrhovateľmi a odporcom obnovil za tých istých podmienok na dobu najviac 1 roka. Takto sa nájom predlžoval do 14. 1. 2002, kedy sa skončil. Od uvedeného obdobia užívajú navrhovatelia byt bez právneho dôvodu. Súd sa nepriklonil k ich názoru , že nájomný vzťah bol následne uzavretý konkludentne, lebo byt riadne užívali platili nájomné a služby a odporca s nimi komunikoval ako s nájomcami. Odporca po zistení, že navrhovateľ, nie je zamestnaný na MV SR odmietol uzavrieť dohodu o odpredaji bytu, neuznával navrhovateľa 1,2 za nájomcov. Zámerom zákonodarcu nebolo odpredávať byty podľa zák. č. 182/93 Z.Z., ak sa jedná o nájom bytu na dobu určitú, preto podaná žiadosť navrhovateľa o odpredaj bytu v tomto období nezakladala povinnosť odporcu ako prenajímateľa odpredať mu byt. Nakoľko navrhovatelia 1,2 nie sú t.č. nájomcami bytu, nie je daná ich aktívna legitimácia k podaniu návrhu o nahradenie prejavu vôle odporcu ako predávajúceho na zmluve s navrhovateľmi ako kupujúcimi odpredaji bytu v Bratislave, J. Stanislava 43,byt č. 1 1. p 3 izbového s kuch. a prísl.. Z uvedeného dôvodu sa súd priklonil k obrane odporcu a návrh zamietol.

O náhrade trov konania súd nerozhodoval, nakoľko chýbal návrh podľa § 151 OSP na jej priznanie.“

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie nie je to, aby účastník konania bol v akomkoľvek konaní pred všeobecným súdom úspešný vrátane konania o dovolaní. Z toho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania. Procesný postoj účastníka konania zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na všetky tieto návrhy a procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04).

Kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí (opatrení alebo iných zásahov) všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal, s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj IV. ÚS 43/04). Ústavnoprávnou požiadavkou je tiež to, aby všeobecnými súdmi vydané rozhodnutia boli riadne, zrozumiteľne a logicky odôvodnené.

Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, porušenie ktorých sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov a postupom, ktorý im predchádzal.

V takom prípade ústavný súd považuje sťažnosti za zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Zjavná neopodstatnenosť znamená, že už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistí žiadnu reálnu možnosť porušenia základného práva alebo základnej slobody napadnutým rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne postupmi, ktoré im predchádzali v konaní pred orgánmi verejnej moci, osobitne v konaní pred všeobecnými súdmi.

Podľa názoru ústavného súdu takto koncipované uznesenie krajského súdu ako súdu odvolacieho je určité a zrozumiteľné, bez vnútorných rozporov a zaujíma stanovisko k podstate dôvodov uvedených v odvolaní. Ústavný súd preto takéto rozhodnutie na rozdiel od sťažovateľov nepovažuje za neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, čo by mohlo mať za následok porušenie označených

práv sťažovateľa (podobne aj IV. ÚS 43/04). Predmetné rozhodnutie krajského súdu obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov navyše podporených aj skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu, s ktorým sa v súlade s možnosťou ustanovenou v § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku stotožnil a vo svojom rozhodnutí sa na ne odvolal. Nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 232/08) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na spravodlivé súdne konanie stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné a arbitrárne tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Pretože namietané rozhodnutie krajského súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, podporených podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľnými právnymi názormi okresného súdu v označenom rozsudku, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do právneho názoru krajského súdu, ktorý je totožný s právnym názorom prvostupňového súdu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa namietajúceho porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 250/08-166 z 5. novembra 2009 odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

3. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a porušeniu čl. 1 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy označeným postupom krajského súdu a okresného súdu a ich rozhodnutiami

V súvislosti s namietaným porušením čl. 19 ods. 1 ústavy označeným postupom a rozsudkom okresného súdu a krajského súdu ústavný súd pripomína svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 19 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocesných princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením. Pretože ústavný súd toto nezistil, neprichádzalo do úvahy ani vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov zaručeného v čl. 19 ods.1 ústavy.

Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 1 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že ide o také ustanovenia ústavy, ktoré nemajú charakter základných práv.

Ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľov v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú v celom rozsahu namietaného porušenia základných práv, t. j. aj v rozsahu tvrdení o porušení práv čl. 144 ods. 1 ústavy, keďže z obsahu sťažnosti je zrejmé, že porušenie tohto článku ústavy namietali sťažovatelia iba z dôvodu tvrdenej arbitrárnosti záverov namietaného rozhodnutia.

Navyše podľa aplikovateľnej judikatúry ústavného súdu „Článok 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky neupravuje základné práva a slobody, ktoré sú predmetom konania o sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky, ale princípy fungovania nezávislého súdnictva“ (II. ÚS 81/02, II. ÚS 193/06).

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších požiadavkách sťažovateľov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2010